

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ
БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ**

Қазақстан-Американдық еркін университеті

«Құқық және халықаралық қатынастар» кафедрасы

**КЕШЕНДІ ЕМТИХАН
БАҒДАРЛАМАСЫ**

**6B03101 «ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР»
білім беру бағдарламасы**

Өскемен 2023

Кешенді емтихан бағдарламасы кафедраның оқу-әдістемелік секциясының отырысында қаралды, 2022 жылғы 09 маусымдағы № 6 хаттама

Кешенді емтихан бағдарламасы ғылыми кеңестің шешімімен, 2022 жылғы «13» шілдедегі №11 хаттамамен бекітілген.

Қазақстан-Американдық еркін
университеті,
2023 жыл

**6B03101 «Халықаралық қатынастар»
білім беру бағдарламасына арналған кешенді емтихан
БАҒДАРЛАМАСЫ**

6B03101 «Халықаралық қатынастар» білім беру бағдарламасы бойынша кешенді емтихан бағдарламасы мынадай пәндерді қамтиды: қазіргі уақыттағы халықаралық қатынастар тарихы; қазіргі уақыттағы халықаралық қатынастар тарихы; Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты.

Бағдарламаға пәндердің оқу бағдарламаларына (силлабустарға) сәйкес барлық тақырыптар енгізілген. Емтихан билеттер бойынша өткізіледі, олардың әрқайсысы 3 сұрақтан тұрады:

1. Халықаралық қатынастар қазіргі заман тарихы;
2. Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты;
3. Халықаралық құқық (ағылшын тілінде).

**КЕШЕНДІ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАЗМҰНЫ
«ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ҚАЗІРГІ ЗАМАН ТАРИХЫ» ПӘНІ БОЙЫНША**

«Халықаралық қатынастар қазіргі заман тарихы» курсының бағдарламасы 18 тақырыпты қамтиды:

1-тақырып. Версаль-Вашингтон Халықаралық қатынастар жүйесінің қалыптасуы

2-тақырып. 1920 жылдардағы халықаралық қатынастар.

3-тақырып. Германия, оның XX ғасырдың 20-жылдарындағы халықаралық қатынастар мен дипломатиядағы орны

4-тақырып. Қиыр Шығыстағы халықаралық қатынастар (1925-1939)

5-тақырып. 1933-1938 жылдардағы халықаралық қатынастар

6-тақырып. Еуропадағы соғысқа дейінгі саяси дағдарыс. Державалардың дипломатиясы. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы.

7-тақырып Екінші дүниежүзілік соғыс кезіндегі державалардың дипломатиялық күресі.

8-тақырып. Соғыстан кейінгі бейбіт реттеу мәселелері және Потсдам-Ялта халықаралық қатынастар жүйесін қалыптастыру. Біріккен Ұлттар Ұйымының білімі. БҰҰ Халықаралық қатынастар жүйесінде.

9-тақырып Отарлық жүйенің ыдырауы. XX ғасырдың 60-жылдарындағы халықаралық қатынастар. XX ғасырдың 60-жылдарындағы халықаралық қатынастар

10-тақырып XX ғасырдың 70-жылдарындағы халықаралық қатынастар

11-тақырып. Еуропадағы разряд. Жалпы еуропалық (Хельсинки) процесі

12-тақырып XX ғасырдың 80-жылдарындағы халықаралық қатынастар халықаралық қатынастардағы интеграциялық процестер

13-тақырып Биполярлық жүйенің өмір сүру кезеңіндегі халықаралық қатынастар жүйесіндегі таяу және Таяу Шығыс елдері

14-тақырып Биполярлық жүйенің өмір сүру кезеңіндегі Азия-Тынық мұхиты аймағындағы халықаралық қатынастар

15-тақырып XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Латын Америкасы мемлекеттері.

1-тақырып. Версаль-Вашингтон Халықаралық қатынастар жүйесінің қалыптасуы.

Дипломатиялық дайындық және Париж бейбітшілік конференциясының ашылуы. Конференцияның ұйымдастырылуы, жұмыс тәртібі, негізгі мәселелері, оған қатысушылардың санаттары. Державалардың позициялары. Он кеңес. Конференцияның негізгі комиссиялары. Ұлы жеңімпаз державалардың бейбіт реттеу мәселелеріне негізгі көзқарастары. Ұлттар Лигасын Құру.

Версаль келісімі, оның негізгі бөлімдері мен мақалалары. Шарттың сипаты мен талаптары. Ұлттар Лигасының жарғысын қабылдау. Германия Шекаралары. Еуропаның саяси құрылымы мәселелерін реттеу. Рейн аймағын демилитаризациялау. Германияның Австрияға қатысты міндеттемелері. Германияның Чехословакия, Польша, Даниямен шекаралары туралы мәселе. Аумақтық жеңілдіктер. Неміс армиясы және шарттағы әскери мәселелер. Экономикалық қатынастарды реттеу. Көлік мәселелері. Еңбек мәселелерін Халықаралық реттеу. Халықаралық еңбек бюросын құру. Версаль келісімін ратификациялау процесі. 1921 жылғы Американдық-германдық келісім Германияның әлсіреуі және оның ұлы держава мәртебесінен айырылуы.

Германияның Бірінші дүниежүзілік соғыс одақтастарымен бейбіт келісімдер: Австрия (Сен - Жермен келісімі), Венгрия (Трианон келісімі), Болгария (Нейис келісімі), Түркия (Севр келісімі) - және бейбітшілік шарттары. Париж конференциясында Еуропаның саяси құрылымы мәселелерін реттеу. Орталық және Оңтүстік-Шығыс Еуропадағы аумақтық-мемлекеттік қайта құрулар. Жаңа мемлекеттердің пайда болуы.

Шығыс және отарлық конференциядағы мәселелер. Мандат жүйесін құру. Репарациялық мәселе және репарациялық комиссия құру.

Париж конференциясындағы орыс мәселесі. АҚШ-тың оқшаулану саясатына оралуы. Еуропадағы Версаль халықаралық қатынастар жүйесі.

Бірінші дүниежүзілік соғыс жылдарындағы Қиыр Шығыстағы және Тынық мұхиты аймағындағы халықаралық жағдайдың өзгеруі. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін Қиыр Шығыста күштерді орналастыру. Ағылшын-американдық бәсекелестік. Жапон-американдық қайшылықтар. Жапон-Ресей қайшылықтары.

Әскери-теңіз күштерін шектеу, Тынық мұхиты және Қиыр Шығыс мәселелері бойынша Вашингтон конференциясын шақыру және ашу (1921 ж. қараша – 1922 ж. ақпан). Конференцияға қатысушылар. Конференцияның мақсаты. Теңіз қаруын шектеу мәселесі. Қаруды шектеу комитеті. «Төрт державаның трактаты», оның мазмұны. Арал иеліктері туралы сұрақ. Мандатарлық мемлекеттер. «Ұлттар қауымдастығы» американдық идеясы.

Теңіз қаруын шектеу мәселесі. Бес державаның келісімі. Желілік кемелердің тоннажы туралы мәселе. Державалардың міндеттемелері. Бекіністер мен теңіз базалары туралы мәселе. Қытай мәселесі. Қытай мәселесіндегі АҚШ пен Ұлыбританияның принциптері мен талаптары. Тоғыз державаның трактаты. Ұлы державалардың Қытайдағы ықпал ету саясатынан бас тартуы. Вашингтон конференциясындағы орыс мәселесі. Кеңес-қытай және кеңес-жапон қатынастарын қалыпқа келтіру.

Азия-Тынық мұхиты аймағында күштердің жаңа тепе-теңдігін қалыптастыру. АТР-дағы халықаралық қатынастардың Вашингтон жүйесі, оның ерекшеліктері мен қайшылықтары. Латын Америкасындағы халықаралық қатынастардың ішкі жүйесін қалыптастыру.

Версаль-Вашингтон жүйесі, оның артықшылықтары мен қайшылықтары.

2-тақырып. 20-жылдардағы халықаралық қатынастар.

Версаль халықаралық қатынастар жүйесін нығайту мәселесі. Соғыстан кейінгі көп полярлықтың ерекшеліктері. Соғыс аралық кезеңдегі халықаралық қатынастар мен дипломатиядағы орыс мәселесі. Еуропаны экономикалық қалпына келтіру мәселесі. Генуя конференциясы, оның мақсаты, қатысушылар. Гаага қаржы-экономикалық конференциясы.

Севр келісімін жою үшін Түркияның күресі. Орта және Таяу шығыстағы ұлы державалардың қайшылықтарының шиеленісуі. Лозанна бейбітшілік келісімі. Халықаралық қатынастардың Таяу Шығыс ішкі жүйесінің қалыптасуы. Орта Азия мен Таяу Шығыстағы халықаралық қатынастардың ішкі жүйесінің қалыптасуы. Иранның аймақтық қатынастардағы жағдайы. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі аймақтық қатынастар жүйесіндегі Ауғанстан. Орта Азия мемлекеттерінің халықаралық жағдайының ерекшеліктері. Түркістан аумағында Кеңес өкіметінің орнауы.

Еуропадағы халықаралық қатынастарды тұрақтандыру. 20-шы жылдардың екінші жартысындағы еуропалық тәртіптің негізгі белгілері Араб Шығысындағы ағылшын дипломатиясы. Марокко мен Сириядағы соғыстың дипломатиялық салдары. 1925 жылғы локарн конференциясы Ұлттар Лигасы Жарғысының 16-бабы туралы мәселе. Төрелік туралы мәселе. Рейн кепілдік пактісінің мазмұны мен мақсаты. Төрелік шарттар сериясына қол қою. Локарнодан кейінгі ағылшын-итальяндық жақындасу. Италияндық фашизмнің негізгі мақсаты мен талаптары. Жерорта теңізі мәселесі. Ұлыбритания мен Францияның Еуропада аймақтық қауіпсіздік пактілерін құру жөніндегі бастамалары. «Жаңа Локарно» құру жобалары: Балтық, Балқан, Солтүстік, Шығыс, орта Еуропалық. КСРО және Локарн процесі. Шағын және орта елдердің одақтары. Кіші Антанта. Ұлттар лигасы және кіші Антанта елдері. Олардың саясаты.

Бриан-Келлогг келісіміне қол қою. «Пан – Еуропаны» құру жобалары. Теңіз қаруын шектеу жөніндегі Лондон конференциясы. 30-шы жылдардың басында державалар арасындағы қайшылықтардың шиеленісуі Юнг жоспары.

3-тақырып. Германия, оның ХХ ғасырдың 20-жылдарындағы халықаралық қатынастар мен дипломатиядағы орны

Әскери аралық кезеңдегі халықаралық қатынастар мен дипломатиядағы неміс мәселесі. Германияның өтемақы төлеуден бас тартуы және Рур қақтығысы. 1924 жылғы Лондон конференциясы және Доус жоспарын қабылдау.

20-жылдардың ортасында Еуропадағы халықаралық қатынастарды тұрақтандыру. Рейн пактісі туралы неміс меморандумы. Г.Стреземанның саясаты. 1925 жылғы локарн конференциясы Рейн кепілдік пактісінің мазмұны мен мақсаты. Төрелік шарттар сериясына қол қою. Локарнодан кейінгі неміс позициясы. Германия мен КСРО арасындағы достық пен бейтараптық туралы келісім.

Француз-германдық экономикалық жақындасу. 20-жылдардың аяғында державалар арасындағы қайшылықтардың шиеленісуі Юнг жоспары. Германияның халықаралық қатынастардағы рөлі мен орны.

4-тақырып. Қиыр Шығыстағы халықаралық қатынастар (1925-1939)

Аймақтағы державалардың халықаралық жүйесі мен саясатының ерекшеліктері. Қиыр Шығыстағы және Тынық мұхиты бассейніндегі державалардың бәсекелестігі. Жапонияның Тынық мұхитындағы стратегиялық позицияларын нығайту. Қытай мен КСРО арасындағы қатынастарды реттеу. 20-жылдардың ортасында Кеңес-жапон қатынастарын қалыпқа келтіру.

1925-1927 жылдардағы Қытайдағы ұлттық революция және оның Вашингтон жүйесіне әсері. Ұлы державалардың араласпау саясаты. Батыс мемлекеттерінің ҚМТ үкіметін мойындауы және Қытаймен тең емес келісімдерді қайта қарауды бастауы.

АТР-дағы әскери-теңіз шектеулері режимін нығайту. Бес державаның Лондон теңіз конференциясы 1930 ж. жапондық сыртқы саясат, оның мақсаты. Пан-Азия доктринасы. Танак «Қытайдағы іс-қимыл бағдарламасы туралы» Меморандумы (1927 ж.). Жапонияның Қытай мен Қиыр Шығыстағы үстемдікке деген талаптары. Жапонияның Маньчжурияны басып алуы (1931). Маньчжурия дүниежүзілік соғыстың алғашқы ошағы ретінде. Маньчжоу мемлекетінің құрылуы (1932-45жж.). Жапон-қытай қақтығысы және Ұлттар Лигасы. Жапон-кеңестік Қайшылықтар. Қытайдағы Жапонияның агрессиясы және державалардың позициясы. Ұлттар Лигасындағы маньчжур мәселесі. Лорд Литтон комиссиясы (1931-32жж.), оның маңызы. Жапонияның Ұлттар лигасынан шығуы.

Жапонияға АҚШ пен Англияға қысымның күшеюі. КСРО мен Қытайға қатысты жапон саясаты. Кеңес-қытай шабуыл жасамау туралы келісім. Жапон-кеңестік Қайшылықтар. Сату КВЖД. Вашингтон жүйесінің дағдарысы және Жапонияның тікелей экспансияға көшуі. Жапонияны одан әрі кеңейту бағдарламасы 1936 ж. Жапонияның Германия мен Италияға жақындауы. Коминтернге қарсы пактіге Жапонияның қатысуы (1936 ж.)

Солтүстік Қытайдағы жапон агрессиясы, 1937-45 жылдардағы жапон-қытай соғысы. Қиыр Шығыстағы КСРО мен Жапонияның мүдделерінің қақтығысы. Хасан көлі мен Хал-Хин-гол өзені аймағындағы әскери қақтығыстар.

5-тақырып. 1933-1938 жылдардағы халықаралық қатынастар

Фашистік Германияның аумақтық кеңею жоспарлары. Германияның Ұлттар лигасынан шығуы. Францияның Германияға қарсы тұру курсы. Кеңес-Француз келіссөздері. Балқан келісімі. Оның мақсаты, қатысушылары, жарамдылық мерзімі. Балтық Антанта.

Италиядағы Фашизм және оның басып алу жоспарлары. Фашистік державалардың ашық агрессиясы. Германияның Версаль келісімінің әскери баптарынан бас тартуы және Батыс державаларының ұстанымы. Версаль халықаралық қатынастар жүйесінің күйреуі.

XX ғасырдың 30-жылдарындағы бейбітшілік пен қауіпсіздік үшін күрес. Женевадағы қарусыздану жөніндегі халықаралық конференция 1932-1934 жж. Ұлттар Лигасындағы қарусыздану мәселесі. Германияның Ұлттар лигасынан шығуы. Францияның Германияға қарсы тұру курсы. КСРО-ның Ұлттар Лигасына кіруі және өзара көмек туралы шарттар жасасу (1935 ж.КСРО Чехословакиямен және Франциямен). 1935-1936 жылдардағы Лондон теңіз конференциясы Қара теңіз мемлекеттерінің қауіпсіздігін нығайту. 1936 жылғы Монтре конференциясы және Қара теңіз бұғаздары туралы Лозанна конвенциясын қайта қарау. Нион конференциясы және оның шешімдері.

«Окшаулану» доктринасы және араласпау саясаты. Испаниядағы фашистік көтеріліс және итальяндық-германдық интервенция. Испан істеріне «Араласпау саясаты» және оның сәтсіздігі. Агрессивті мемлекеттер блогының қалыптасуы. «Берлин-Рим» осінің қалыптасуы. 1936 жылғы

Коминтернге қарсы пакт, оның мүшелері, мазмұны. Осы тік державалардың әскери келісімі. Италияның антикоминтерн пактісіне қосылу.

Еуропадағы «агрессорды тыныштандыру» саясаты. Фашистік мемлекеттердің агрессиясын күшейту. Австрияның аншлюсі және еуропалық дипломатияның ұстанымы. Судетен мәселесі. Мюнхен конференциясы, оның мақсаты, қатысушылар. Мюнхеннен кейінгі Англия, Франция, АҚШ дипломатиясының ұстанымы. Чехословакияны басып алу және бөлшектеу.

6-тақырып. Еуропадағы соғысқа дейінгі саяси дағдарыс. Державалардың дипломатиясы. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы

Неміс агрессиясының қаупі және ағылшын-француз одағы. Кепілдік саясаты және ағылшын-француз кепілдіктері. 1939 жылы Мәскеудегі ағылшын-француз-кеңестік келіссөздер, елдердің позициялары. Кеңестік-германдық шабуыл жасамау туралы келісім. «Молотов пактісі-Риббентроп» шартының ресми мәтіні. Шарттың құпия баптары. Қызығушылық салалары. Қалған поляк мемлекетінің тағдыры туралы мәселе. КСРО мен Германия арасындағы Польшаның бөлінуі. Шекара сызығы.

Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында халықаралық күштерді орналастыру. Германияның Польшаға әскери шабуылы. Соғыстың басталуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен сипаты. Соғысушы елдердің мақсаттары. Ұлы державалардың дипломатиясы. Кеңес - герман сауда келісімі 1939 ж. Кеңес-финляндия соғысы.

Үштік пакт 1940 ж. Батыс Еуропадағы «Оғаш соғыс» және Францияның капитуляциясы. «Еркін Франция» Қозғалысы. Германия - Италия-Жапония әскери одағы.

7-тақырып. Екінші дүниежүзілік соғыс кезіндегі державалардың дипломатиялық күресі.

Ағылшын-американдық жақындасу. Соғыстағы одақтастар үшін дипломатиялық күрес. КСРО-ның соғысқа кіруі. 1941 жылғы Атлантикалық хартия Гитлерге қарсы коалицияның құрылуының басталуы. Ағылшын-кеңес келісімі. Тынық мұхиты бассейнінде жапон-американдық және жапон-ағылшын қатынастарының шиеленісуі. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы. АҚШ соғысына кіру. Одақаралық қатынастар.

Гитлерге қарсы коалиция елдерінің ынтымақтастығы және олардың келіспеушіліктері. Тегеран конференциясы және оның шешімдері. Каир мен Дамбартон Окстағы конференциялар. Соғыстан кейінгі Германияны орналастыру бойынша Гитлерге қарсы коалицияның жоспарлары. Қырым (Ялта) конференциясы және оның шешімдері. Германияның капитуляциясы. Біріккен Ұлттар Ұйымының білімі. Ұлы державалар басшыларының Потсдам конференциясы және оның шешімдері. КСРО мен Жапония арасындағы соғыс. Жапонияның капитуляциясы.

8-тақырып. Соғыстан кейінгі бейбіт реттеу мәселелері және Потсдам-Ялта ХҚ жүйесін қалыптастыру. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы. БҰҰ Халықаралық қатынастар жүйесінде

Соғыстан кейінгі әлемдік тәртіп. Атомдық мәселе. Қарусыздану мәселесі. Еуропаның соғыстан кейінгі құрылымы мәселесі. Соғыстан кейінгі бейбітшілікті реттеу мәселелері. Париж бейбітшілік конференциясы. Еуропа мемлекеттерінің шекаралары туралы мәселе. Италия, Румыния, Венгрия, Болгария, Финляндиямен бейбіт келісімдер. Германия мен Австриямен бейбіт келісімдер жасау мәселесі. Жапониямен бейбітшілік келісімінің негізгі ережелері және Қиыр Шығыстағы державалардың қайшылықтары.

АҚШ, Франция, Ұлыбритания, Италия дипломатиясы. Одақтастар арасындағы шиеленістің артуы. «Қырғи қабақ соғыстың» басталуы. «Қырғи қабақ соғыс» ұғымы, оның себептері. Әлемнің екі жүйеге бөлінуі және екі ұлы державаның саяси бағытының полярлығы. КСРО мен АҚШ арасындағы идеологиялық қарама-қайшылық. Қарулану жарысы. Екі әскери-саяси блоктың қалыптасуы. Халықаралық қатынастардың Потсдам-Ялта биполярлық жүйесінің қалыптасуы.

Труман доктринасы және Маршалл жоспары. КСРО қамқорлығымен социалистік жүйенің қалыптасуы. АҚШ-тың Еуропа континентіндегі коммунизмді «тежеу» курсы. АҚШ-тың басшылығымен және бақылауымен Еуропалық экономикалық ынтымақтастық ұйымын құру (1948 ж.сәуір). КСРО мен «социалистік достастық» елдерінің «Маршалл жоспары» бойынша батыстық көмектен бас тартуы. Германдық мәселе. Берлин дағдарысы және Германияның бөлінуі. Соғыстан кейінгі ХҚ жүйесіндегі германдық мәселе және жетекші державалардың позициясы.

Әскери-саяси блоктар құру. Солтүстік Атлантикалық Шарт Ұйымының құрылуы (НАТО) 1949 ж. 1955 ж. Варшава шарты ұйымы (ВШҰ), оның екі жүйенің әскери-саяси қарсыласуындағы рөлі. Ұлы державалардың әскери қалтығыстары. Корея соғысы және жетекші державалардың позициялары. Әскери - саяси одақтар құру – АНЗЮС, СЕАТО, СЕНТО. Бейбіт күштердің соғыс қаупіне қарсы күресі.

Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы. Сан-Францискодағы Конференция және БҰҰ Жарғысы (1945 ж. 24 қазан). Жарғыға түзетулер. БҰҰ міндеттері, мақсаттары мен принциптері. БҰҰ мақсаттары мен принциптері. БҰҰ жанындағы бақылаушылар. БҰҰ-ға мүшелік. БҰҰ құрылымы. Бас Ассамблея (БА): құрылымы, функциялары және өкілеттіктері. Қауіпсіздік кеңесі: құрылымы, құрамы қызметі және шешім қабылдау принциптері. Экономикалық және әлеуметтік кеңес (ЭКОӘК). Қамқоршылық кеңесі (ҚК), Халықаралық Сот. Хатшылық және Бас хатшының функциялары. Адам құқықтары жөніндегі Жоғарғы комиссар қызметінің міндеттері.

БҰҰ мамандандырылған ұйымдары. Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет жөніндегі ұйымы (ЮНЕСКО), Халықаралық еңбек ұйымының (ХЕҰ) қызметі, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДҰ). МАГАТЭ құрылуы.

БҰҰ қызметінің негізгі бағыттары. БҰҰ-ның Адам құқықтары мен демократия саласындағы қызметі және оның негізгі құжаттары. Адам құқықтарының Жалпыға бірдей Декларациясын қабылдау (10 желтоқсан 1948 ж.) және оның негізгі принциптері. БҰҰ және экономикалық және әлеуметтік даму мәселелері. Қарусыздану мәселелері және БҰҰ рөлі. Ядролық қару және ұлы державалардың стратегиясы. Антарктидада алғашқы демилитаризацияланған аймақты құру (1959).

1960 жылдардағы БҰҰ қызметі. БҰҰ-ның халықаралық ынтымақтастық пен өзара түсіністікті нығайтудағы рөлі. БҰҰ-ның отаршылдыққа қарсы күрестегі рөлі. БҰҰ мүшелерінің санын кеңейту. БҰҰ-ның аймақтық қалтығыстарды реттеудегі рөлі. 1970-1980 жылдардағы БҰҰ-ның халықаралық ұйымдардағы рөлі. БҰҰ-ның герман мәселесін шешудегі рөлі. СЕАТО (Оңтүстік-Шығыс Азия Шарты Ұйымы, 1955-77жж.) және СЕНТО (Орталық Шарт Ұйымы, 1955-79жж.) әскери блоктарының қызметін тоқтату халықаралық жағдайды сауықтыру және БҰҰ ережесі. БҰҰ-ның халықаралық ынтымақтастық пен өзара түсіністікті нығайтудағы рөлі.

9 - тақырып. Отарлық жүйенің ыдырауы. ХХ ғасырдың 60-жылдарындағы халықаралық қатынастар.

Ұлт-азаттық революциялар. Отарсыздандыру процесінің үш кезеңі. Отарлық жүйенің ыдырауының басталуы. Азия мен Африкадағы тәуелсіз мемлекеттердің құрылуы. Отарлық соғыстар. Үндіқытай соғысы және ұлы державалардың дипломатиясы (1945-54) Женева Үндіқытай келісімі 1954 ж. және Францияның Вьетнам, Лаос, Камбоджа тәуелсіздігін мойындауы. Сирия мен Ливанның тәуелсіздігі. Француз империясының француз одағына айналуы.

Бирма ұлттық тәуелсіздік пен әлеуметтік прогресс үшін күресте (1945-1948) Индонезия халқының отаршылдыққа қарсы азаттық соғысы (1945) Филиппин аралдарының тәуелсіздігі. Мандат жүйесін жою.

Жаңа мемлекеттердің құрылуы – Үндістан мен Пәкістан (1947) Кашмирдегі оқиғалар және Үнді-Пәкістан қалтығысы. Британдық ұлттар достастығын құру.

Африкадағы азаттық қозғалысы және халықаралық қатынастар. Суэц каналын ұлттандыру және Египетке қарсы Үштік англо-франко-Израиль агрессиясы. Тунис тәуелсіздігін жариялау (1956), Марокко (1956), Мавритания (1956) Алжирдегі отарлық соғыс. Алжирдегі ұлт-азаттық қозғалыс (1954-62) Тропикалық Африка елдерінің оянуы. Пан-Африка қозғалысы. Африка жылы (1960).

Азия мен Африканың жас тәуелсіз мемлекеттері халықаралық қатынастардың субъектілері ретінде. Қосылмау қозғалысы және оның негізгі принциптері. 1955 ж. Азия мен Африка елдерінің Бандунг конференциясы және «бейбіт қатар өмір сүрудің бес қағидасын» қабылдау. Қосылмау қозғалысының гетерогенділігі. Араб лигасының қызметі (IAG, 1945). «77-топ» құру (G-77; group of Seventy Seven), 1964 ж. оңтүстік-шығыс Азия мемлекеттері қауымдастығын құру (АСЕАН, 1967 ж.).

ХХ ғасырдың 70-80 жылдарында Оңтүстік Африкадағы португал және ағылшын колонияларының тәуелсіздік алуы. Халықаралық қатынастар жүйесіндегі дамушы мемлекеттер.

Халықаралық саясаттағы негізгі тенденциялар. АҚШ пен басқа Батыс державаларының сыртқы саясатына тән белгілер. Ірі елдердің сыртқы саяси доктринасы. АҚШ-тың «икемді әрекет ету» доктринасы. Конвергенция доктринасы. Оның идеологтары: Джон Гэлбрейт, Уолт Ростов,

Франсуа Перру, Ян Тинберген, А.Д. Сахаров. Кариб дағдарысы (1962 ж. қазан). Қатысушылар. Ядролық соғысты бастау мүмкіндігі. БҰҰ және қаруды азайту мәселесі. АҚШ пен КСРО Мемлекет басшыларының 1961 жылғы Вена кездесуі Мәскеу келісімі үш салада ядролық қаруды сынауға тыйым салу туралы. Ядролық қаруды таратпау туралы шарт. Францияның НАТО-дан шығуы.

Еуропадағы жағдайды қалыпқа келтіру және қарусыздану үшін күрес. Герман мәселесі. Берлин қабырғасының құрылысы (1961 ж. 20 қараша). Халштейн доктринасы. ГФР мен Францияның жақындасуы және Елисей келісімі 1963 ж.

XX ғасырдың 70-80 жылдарында Оңтүстік Африкадағы португал және ағылшын колонияларының тәуелсіздік алуы. Халықаралық қатынастар жүйесіндегі дамушы мемлекеттер.

Халықаралық саясаттағы негізгі тенденциялар. АҚШ пен басқа Батыс державаларының сыртқы саясатына тән белгілер. Ірі елдердің сыртқы саяси доктринасы. АҚШ-тың «икемді әрекет ету» доктринасы. Конвергенция доктринасы. Оның идеологтары: Джон Гэлбрейт, Уолт Ростов, Франсуа Перру, Ян Тинберген, А.Д. Сахаров. Кариб дағдарысы (1962 ж. қазан). Қатысушылар. Ядролық соғысты бастау мүмкіндігі. БҰҰ және қаруды азайту мәселесі. АҚШ пен КСРО Мемлекет басшыларының 1961 жылғы Вена кездесуі Мәскеу келісімі үш салада ядролық қаруды сынауға тыйым салу туралы. Ядролық қаруды таратпау туралы шарт. Францияның НАТО-дан шығуы.

Еуропадағы жағдайды қалыпқа келтіру және қарусыздану үшін күрес. Герман мәселесі. Берлин қабырғасының құрылысы (1961 ж. 20 қараша). Халштейн доктринасы. ГФР мен Францияның жақындасуы және Елисей келісімі 1963 ж.

Еуропадағы Ұжымдық қауіпсіздік мәселелері бойынша Еуропа мемлекеттерінің кеңесін шақыру туралы Варшава пактісіне қатысушы елдердің бастамасы. Халықаралық қатынастар жүйесіндегі орталық және Оңтүстік-Шығыс Еуропа елдері. Социалистік елдердің сыртқы саяси Доктринасы. «Прага көктемі», Чехословакияға Кеңес әскерлерін енгізу (1968). КСРО мен СФРЮ, КСРО және Албания арасындағы қатынастардың шиеленісуі. Кеңес-қытай қақтығысы: Даманский аралы, 2 және 15 наурыз 1969 ж., Жалаңашкөл көлі 1969 жылғы 13 тамыз. АҚШ-тың Вьетнамдағы агрессиясы: Оңтүстік Вьетнамдағы партизандық соғыс (1955-1964), АҚШ-тың толық ауқымды әскери араласуы (1965-1973).

10-тақырып. XX ғасырдың 70-жылдарындағы халықаралық қатынастар

Халықаралық қатынастар жүйесіндегі күштердің жаңа орналасуы. Қазіргі әлемдегі қайшылықтардың төрт тобын құру. Халықаралық қатынастардағы жаһандық проблемалардың өсуі.

70-ші жылдардағы халықаралық қатынастар жүйесінің дамуындағы екі кезең. Бірінші кезең және 70-ші жылдардың бірінші жартысындағы халықаралық жағдайдағы оң өзгерістер. КСРО мен АҚШ арасындағы әскери-стратегиялық тепе-теңдік. Жалпы еуропалық процестің басталуы. КСРО мен АҚШ-тың ПРО-шартқа қол қоюы (26 мамыр 1972 ж.) Никсондық «бейбітшілік құрылымы». Екінші Үндіқытай соғысының аяқталуы (Вьетнам соғысының соңғы кезеңі - 1973-1975жж.) СЕАТО (Оңтүстік-Шығыс Азия Шарты Ұйымы, 1955-77жж.) және СЕНТО (Орталық Шарт Ұйымы, 1955-79жж.) әскери блоктарының қызметін тоқтату

ГФР-дің «Жаңа Шығыс саясаты», Вилли Брандт. Батыс Берлин келісімі (3 қыркүйек 1971 ж.). Еуропадағы қатынастарды қалыпқа келтіру. Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық жөніндегі кеңесті дайындау және өткізу. 70-ші жылдардағы халықаралық қатынастардың бір түрі ретінде бейбіт өмір сүру. Дүниежүзілік Бейбітшілік Кеңесінің қызметі.

70-ші жылдардағы халықаралық қатынастардың екінші кезеңі. 70-ші жылдардың екінші жартысындағы халықаралық қатынастардың дамуының негізгі тенденциялары. Революциялық жаңару процестері. Бәсеңдеуден КСРО мен АҚШ арасындағы қатаң қақтығыстың жаңа кезеңіне ауысу. КСРО-дағы «жаңа келісімге» қарсылық. Кеңестік және американдық сыртқы саясаттың жаһандануы. Бәсеңдеу саясатындағы үзіліс. Ауғанстандағы Революция (27 сәуір 1978 ж.) және Кеңес әскерлерінің енгізілуі (1979 ж.). Аймақтық қақтығыстардың шиеленісуі. Халықаралық қатынастардағы шиеленістің күшеюі.

11-тақырып. Еуропадағы бәсеңдеу. Жалпы еуропалық (Хельсинки) процесі

70-ші жылдардағы халықаралық шиеленісті босату бейбіт қатар өмір сүрудің маңызды түрлерінің бірі ретінде. Еуропадағы қатынастарды қалыпқа келтіру. КСРО-ның Батыс Еуропа

елдерімен перифериялық ынтымақтастық саясаты. Кеңес-француз қатынастары. Ш. де Голльдің Мәскеуге сапары. Кеңес-Британ қатынастары. Г. Уилсонның Мәскеуге сапары.

В. Брандт және «Жаңа Шығыс саясатының» басталуы. 70-ші жылдардағы герман мәселесі. ГФР мен Польша арасындағы Одер-Нейс өзендерінің шекаралары туралы келісім. ГФР мен КСРО, ГФР және ГДР арасындағы келісім. Халштейн Доктринасынан бас тарту. Батыс Еуропа елдерінің Еуропадағы соғыстан кейінгі шекараларды мойындауы және Шығыс Еуропадағы саяси бәсеңдік. Батыс және шығыс елдері арасындағы экономикалық алмасудың күшеюі. Батыс Берлин туралы төрт жақты келісім.

Варшава шарты елдерінің Еуропаның барлық мемлекеттеріне жалпыеуропалық кеңесті шақыру туралы үндеуі. Финляндияның рөлі. Мемлекетаралық консультациялар. Халықаралық өмірде жаңа құбылыстың пайда болуы-жалпыеуропалық процесс. Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық жөніндегі кеңесті дайындау және өткізу. Халықаралық өмірде жаңа құбылыстың пайда болуы-жалпыеуропалық процесс. ЕҚЫҰ-ның қорытынды актісі. Бейбіт өмір сүрудің жалпы демократиялық принциптері Хельсинки форумының халықаралық маңызы. ЕҚЫҰ аясындағы кездесулер мен келіссөздер. ЕҚЫҰ-ға қатысушы мемлекеттер өкілдерінің Вена және Париж кездесулері.

12-тақырып. XX ғасырдың 80-жылдарындағы халықаралық қатынастар. Халықаралық қатынастардағы интеграциялық процестер.

1980 жылдардағы халықаралық қатынастардың негізгі даму тенденциялары. 80-ші жылдардағы халықаралық қатынастардың екі кезеңі және олардың сипаттамалары. 80-ші жылдардың бірінші жартысындағы халықаралық шиеленістің күшеюі. Халықаралық әскери-стратегиялық жағдайдың шиеленісуі. КСРО мен АҚШ-тың әскери қақтығысы. Қарулану жарысының өсуі. АҚШ-тың стратегиялық қорғаныс бастамасын (СКБ) жариялауы (1983). АҚШ президенті Р. Рейган және «ядролық соғысты шектеу» тұжырымдамасы. Кеңестік-американдық қатынастар және олардың халықаралық қатынастарға әсері.

КСРО-да «қайта құру» саясаты мен жаңа саяси ойлаудың басталуы (1985) кеңестік жан-жақты халықаралық қауіпсіздік тұжырымдамасы. 80-ші жылдардың екінші жартысындағы кеңестік-американдық қатынастар КСРО-ның ядролық жарылыстарға біржақты мораторийі (1985) қарусыздану жөніндегі кеңестік-американдық келіссөздердің негізгі кезеңдері. Орташа және қысқа қашықтықтағы зымырандарды қысқарту туралы Вашингтон келісімі (1987). КСРО-ның «Брежнев доктринасынан» бас тартуы (стратегиялық шабуыл қаруын қысқарту туралы келісім, 1987). Орталық және Оңтүстік-Шығыс Еуропа елдеріндегі демократиялық революциялар және олардың нәтижелері. Еуропадағы күштердің жаңа орналасуы. ООШЕдегі трансформация процесі (Орталық және Оңтүстік-Шығыс Еуропа).

Халықаралық және аймақтық қақтығыстар. БҰҰ-ның қақтығыстарды шешудегі делдалдық функциялардағы рөлінің өсуі.

Еуропалық бірлестіктер идеялары. Еуропалық интеграцияның объективті және субъективті факторлары. Соғыстан кейінгі Еуропадағы еуропалық қозғалыс. Еуропалық экономикалық ынтымақтастық ұйымы. Батыс Одағын Құру. Еуропа Кеңесін Құру. Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық комиссия. Адам құқықтары жөніндегі Еуропалық сот.

1950 ж. Шуман декларациясы. Еуропалық Қауымдастықтардың қалыптасуы. Көмір мен Болаттың Еуропалық бірлестігін құру (КБЕБ): мақсаттары, құрылымы, қызметі. Еуропалық төлем одағы. Еуропалық қорғаныс қоғамдастығын (ЕКҚ) құру жоспарлары. 50-ші жылдардағы Батыс Еуропаны әскери салада біріктіру жоспарларының сәтсіздігінің себептері.

1957 жылғы Рим келісімі. Еуропалық экономикалық қоғамдастықтың (ЕЭҚ) құрылуы: мақсаттары, принциптері, стратегиясы. Еуропалық интеграция мәселесі бойынша Франция, Германия, Италия, Ұлыбританияның ұстанымы. ЕЭҚ негізгі институттары. Еврат, оның қоғамдастық жүйесіндегі рөлі. Интеграциялық процестің шектеулілігі. Еуропалық еркін сауда қауымдастығын (ЕЕСК) құру. ЕЭҚ елдерінің үшінші мемлекеттермен қарым-қатынасы.

ЕЭҚ дамуының негізгі кезеңдері. Қоғамдастықтан Еуропалық Одаққа еуропалық интеграцияны дамыту. 1985 ж. Шенген келісіміне қол қою. Бірыңғай еуропалық Акт 1986 ж. Еуропалық қоғамдастықтардың кеңею кезеңдері. Еуропадағы жаңа халықаралық жағдай. 1992 ж. Еуропалық одақ құру туралы Маастрихт шартына қол қою. 1999 ж. бірыңғай еуропалық валютаны енгізу (2002 жылдан бастап айналымда). Лиссабон келісімінің күшіне енуі (2009).

13-тақырып. Биполярлық жүйенің өмір сүру кезеңіндегі халықаралық қатынастар жүйесіндегі Орта және Таяу Шығыс елдері.

Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуы және Орта және Таяу Шығыстың әскери - стратегиялық, экономикалық және саяси маңыздылығының артуы. КСРО, АҚШ және Ұлыбританияның аймақтағы бәсекелестігі. Түркия, Иран, Ирак, ОАР, Сирия және Ливандағы демократиялық қозғалыстар.

Мандат жүйесінің күйреуі. Біріккен Ұлттар Ұйымының Палестина бойынша қарары Израиль мемлекетін құру. 1948-1949 жылдардағы араб-израиль соғысы және оның салдары. Таяу Шығыс дағдарысы және оның шығу тегі. Таяу Шығыс қақтығысының негізгі кезеңдері. Оны шешудің әдістері мен жолдары. «Алты күндік соғыс» (1967 ж.маусым) және оның нәтижелері. 1973 жылғы араб-израиль соғысы АҚШ пен КСРО-ның Араб-Израиль қатынастарындағы саясаты. Таяу Шығыстағы Женева конференциясы. Египет пен Сирия әскерлерін Израиль әскерлерімен бөлу туралы келісімдер. Кэмп-Дэвид келісімі және оның араб әлемі мен Израиль үшін маңызы. Палестиналық қарсылық қозғалысын құру. Я.Арафат. Палестина-Израиль қақтығысын шешудегі арабтардың бірлігі мәселелері. Араб елдерінің Израильге қатысты ұстанымының эволюциясы.

Әскери-саяси блоктар жүйесін құру. «Бағдад пактісі» (1955) СЕАТОның құрылуы. Иран әскери блоктар жүйесінде. Иран-Америка қатынастары. АҚШ-тың Шах режиміне көмегі. 1978-1979 жылдардағы Ирандағы Ислам революциясы және оның аймақтық және халықаралық ынтымақтастыққа әсері. А. Хомейни. СЕНТО блогының құлауы. Иран-американдық қақтығыс және екінші «мұнай соққысы». Иран-Ирак соғысы, оның себептері. Араб түбегінің шығыс жағалауында жаңа тәуелсіз мемлекеттердің құрылуы. ОАР құру.

Ирак Республикасының сыртқы саясаты. Иран-Ирак соғысы және оның салдары. Исламдық экономикалық және саяси интеграция. ОПЕК құру және оның қызметі. ОПЕК, Сауд Арабиясы және кіші Парсы шығанағы елдеріне мүше мұнай өндіруші елдердің халықаралық қатынастарындағы ролін нығайту.

Халықаралық қатынастар және Түркия. 1950-60 жылдардағы халықаралық қатынастардағы Кипр мәселесі. Түркияның аралдың бір бөлігін басып алуы. БҰҰ-дағы мәселені шешуге бағытталған дипломатиялық күш-жігер. НАТО және Түркия. Түркияның ЕЭК-ке кіру кезеңдері.

1978 жыл Ауғанстандағы Революция. Ауғанстанның айналасындағы сыртқы саяси жағдай. КСРО-ның Ауғанстандағы әскери араласуы 1979 ж. және босату саясатының бұзылуы. Халықаралық қоғам және ауған мәселесін реттеу.

Биполярлық халықаралық қатынастар жүйесіндегі Үндістан мен Пәкістанның халықаралық қатынастардағы ролі.

Экономикалық ынтымақтастық ұйымы (ЭЫҰ) және оның қызметі (1985 жылдан бастап). ХХІ ғасырдың басындағы Таяу Шығыс. Ғасырлар шегіндегі халықаралық терроризм мәселесі.

14-тақырып. Биполярлық жүйе кезеңіндегі Азия-Тынық мұхиты өңіріндегі халықаралық қатынастар

Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі АТӨ-нің қалыптасуы. АТӨ негізгі субаймақтары. Әлемдік саясаттағы АТӨ ролін күшейту. ҚХР мен Жапонияның аймақтық саясаттың тәуелсіз орталықтары ретінде қалыптасуы. ҚХР сыртқы саясатының негізгі принциптері. Корей мәселесінің пайда болуы. Кореядағы КСРО мен АҚШ саясаты. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі халықаралық қатынастар жүйесіндегі Жапония. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Оңтүстік-Шығыс Азия елдері.

Аймақтың халықаралық дамуының басым факторы. Тынық мұхитының жетекші державалары – КСРО, АҚШ, ҚХР, Жапония арасындағы қатынастар. Орталық күштік қатынастардың аймақтық деңгейінің құрылуы және халықаралық қатынастардың салыстырмалы түрде тәуелсіз ішкі жүйесін қалыптастыру.

Аймақтағы негізгі қайшылықтар. АТӨ-дегі халықаралық қатынастардың екіжақты сипаты және «жұмсақ өңірлік». АҚШ-тың АТӨ-дегі ерекше ролі. АТӨ-дегі қауіпсіздік мәселесі. АТӨ-дегі қауіпсіздік мәселелері мен қауіптері және Азияда әскери блоктар құру (АНЗЮС, АНЗАМ, АНЗЮК, АЗПАК). Аймақтағы жағдайды тұрақсыздандыратын мәселелер. Оңтүстік Қытай теңізі аймағындағы аумақтық даулар. Оңтүстік Кореяның аймақтық саясаттағы ролі. Кореяны біріктіру мәселесі. Аймақ елдерінің әскери-стратегиялық әлеуетін күшейту. Аймақтағы қаруландыру

жарысы. Өңірде қауіпсіздік жүйесін құру мәселесі. АТӨ елдеріндегі экономикалық интеграция және оның ерекшеліктері. Аймақтық экономикалық ұйымдар. Аймақтық көп полярлықты дамыту.

15-тақырып. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Латын Американдық мемлекеттер.

Екінші дүниежүзілік соғыс жылдарындағы америкааралық ынтымақтастықты дамыту. Латын Америкасында АҚШ әскери базаларының желісін құру. Америка аралық қорғаныс кеңесінің құрылуы. Америка мемлекеттері Ұйымының (АМҰ) құрылуы. Америкааралық қауіпсіздік жүйесінің қызметі. Әскери-саяси топтың құрылуы - Орталық Америка мемлекеттерінің ұйымы (ОАМҰ).

1940-80 жылдардың аяғында Латын Америкасындағы интеграциялық процестер. Латын Америкасындағы интеграция формалары. Латын Америкасының еркін сауда қауымдастығын құру туралы келісім (ЛАЕСҚ). Орталық Американың ортақ нарығын құру (ОАОН). Анд тобының құрылуы. Латын Американдық экономикалық жүйесін (ЛАЭЖ) құру. Латын Америкасы елдерінің интеграциялық процестерінің әлсіздігінің себептері. АҚШ-тың Латын Америкасындағы интеграциялық процестерге әсері.

Халықаралық өмірдегі Латын Америкасы елдері. 60-шы жылдардағы Латын Америкасы мемлекеттерінің сыртқы саяси белсенділігінің өсу тенденциясы. 1967 ж. Ядролық қарусыз аймақ құру туралы.

1970-80 жылдардағы халықаралық аренадағы өзгерістер және Латын Америкасы елдерінің сыртқы саясаты. Латын Америкасы елдері мен БҰҰ, қаржы халықаралық ұйымдарының Латын Америкасы елдеріне көмегі.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер

1. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе
2. Батюк В.И. История международных отношений. Учебник – М., 2016.
3. Бордачев Т.В. Теория международных отношений в XXI веке. Учебник. – М., 2015
4. Современные международные отношения/ под ред.А. И.Позднякова и др. - М., 2019

Қосымша:

1. История международных отношений: в 3 т.: учеб. для вузов - М.: Аспект Пресс. Т. 1 : От Вестфальского мира до окончания Первой мировой войны. - 2014. - 400 с.
2. Кнутсен Т.Л. Халықаралық қатынастар теориясының тарихы : оқулық / қазақ тілінен ауд. Н.Сайбекова, Ж.Бурибаева.- Алматы : ҚР Жоғары оқу орындарының қауымдастығы, 2017.-507 бет..
3. Мажиденова, Д. М. Теория международных отношений: учеб. пособие / Д. М. Мажиденова, К. Г. Шерьязданова ; Акад. гос. управления при Президенте РК. - Алматы : Қазақ университеті, 2016. - 146 с.
4. История международных отношений в новое время. / Под ред. К.И.Байзаковой. – Алматы 2016.
5. Протопопов А.С. История международных отношений и внешней политики России: 1648-2005. – Учебник. – М., 2014
6. Введение в теорию международных отношений: Уч.пос-е/Отв.ред.А.С.Монькин.-М.,2015.
7. Дипломатический словарь:В-3т./редкол.И.И.Минц., Ю.А.Поляков., З.В.Удальцова и др. – М.,2015.
8. Мутагирова Д.З. Международные политические институты: актуальные проблемы истории и теории. – М.,2016.
9. Цыганков П.А. Международные отношения. Уч.пос-е. – М.,2016

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ СЫРТҚЫ САЯСАТЫ» ПӘНІ БОЙЫНША КЕШЕНДІ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАЗМҰНЫ

«Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты» курсының бағдарламасы 15 тақырыпты қамтиды:

1-тақырып. Сыртқы саясат зерттеу пәні ретінде

2-тақырып. Қазақстан және Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ)

3-тақырып. Қазақстан Республикасының ЕҚЫҰ және НАТО-мен қарым-қатынасы

4-тақырып. Қазақстан және өңірлік ұйымдар

5-тақырып. Қазақстан және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы (ТМД)

6-тақырып. Қазақстанның Ресей Федерациясымен, Украинамен және Беларусь

Республикасымен қарым-қатынасы

7-тақырып. Қазақстанның Орталық Азия (ОА) және Закавказье республикаларымен өзара қарым-қатынасы

8-тақырып. Қазақстанның оңтүстік және Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттерімен қарым-қатынасы

9-тақырып. Қазақстанның батыс елдерімен қарым қатынасы Орта және Таяу Шығыстағы Қазақстанның сыртқы саясаты

10-тақырып. Араб әлемімен қарым-қатынас

11-тақырып. Қазақстанның АҚШ, Канада және Латын Америкасымен қарым-қатынасы

12-тақырып. Қазақстан және Еуропалық Одақ

13-тақырып. Қазақстанның Балтық, Скандинавия және Шығыс Еуропа елдерімен қарым-қатынасы

14-тақырып. Қазақстанның өңірлік қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі бастамалары

15-тақырып. Экологиялық проблемалар, Каспий өңірі және қазақстандық дипломатия

1-тақырып. Сыртқы саясат зерттеу пәні ретінде

«Халықаралық қатынастар», «Әлемдік саясат», «дипломатия», «сыртқы саясат» ұғымдары. Сыртқы саясаттың табиғаты. Сыртқы саясат пен дипломатия пәні, олардың арақатынасы.

ҚР сыртқы саяси қызметін саяси-құқықтық ресімдеу. ҚР Тәуелсіздігі және оның халықаралық танылуы.

Сыртқы саясаттың қалыптастырушы факторлары. ҚР сыртқы саяси тұжырымдамасын қалыптастыру. ҚР сыртқы саяси тұжырымдамасы 2014-2020 жж., 2021-2025жж.

ҚР сыртқы саясатының мақсаты, басымдықтары мен міндеттері. Саяси тұрақтылық, экономикалық тұрақтылық және Орталық Азияның даму қауіпсіздігі. Кеден одағы мен Бірыңғай экономикалық кеңістікті нығайту. Мемлекеттік шекараны халықаралық-құқықтық ресімдеуді аяқтау, сондай-ақ Каспий теңізінің құқықтық мәртебесін айқындау жөніндегі жұмыс. Түрлі халықаралық ұйымдар мен форумдарда өңірлік жаһандық сипаттағы шешімдерді әзірлеу және қабылдау процесінде ұлттық мүдделерді есепке алуды қамтамасыз ету.

ҚР өңірлік және жаһандық қауіпсіздікті нығайтуға қатысуы. Қазақстанның сыртқы экономикалық саясатының басымдықтарын іске асыру. Қоршаған орта және жаһандық климатты сақтау мәселелеріне басымдық беріледі. Сыртқы саясаттың гуманитарлық өлшемін дамытудың басымдығы.

Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының негізгі қағидаттары мен жалпы тәсілдері. Шет елдермен және халықаралық ұйымдармен өзара іс-қимылға сараланған және көп деңгейлі тәсілдің негізгі қағидаты. Сыртқы саясаттың мемлекеттердің егемендігі мен тәуелсіздігін ішкі, өзара құрметтеумен тығыз байланысының қағидаттары; мемлекеттердің теңдігі; мемлекеттік мүдделерді қорғаудағы қағидаттылық пен икемділік, позициялық маневр жасау қабілеті, «ескірген» стереотиптерден бас тарту; сыртқы саясаттың тепе-теңдігі мен көпвекторлығы, одақтастар мен серіктестерді таңдаудағы прагматизм; бөлінбеушілік және қауіпсіздік; бейбітшілік пен қауіпсіздік мәселелерін шешуде жаһандық аймақтық, субөңірлік және ұлттық тәсілдер арасындағы тепе-теңдікке қол жеткізу. Халықаралық құқық қағидаттары мен Хельсинки қорытынды актісінің декларациясы негізінде Қазақстанның сыртқы саясаты.

2-тақырып Қазақстан және Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ)

Қазақстанның БҰҰ-ға кіруі (1992). Қазақстан БҰҰ Мыңжылдық саммитінде. Н. Назарбаевтың БҰҰ АА сессияларында сөйлеген сөздері. Қазақстандық дипломаттар мен дипломатияның БҰҰ-дағы рөлі. Қазақстан басшылығы мен БҰҰ Хатшылығы арасындағы диалогты кеңейту. БҰҰ Бас хатшыларының Қазақстанға сапарлары (Кофи Аннан, Пан Ги Мун).

Қауіпсіздіктің жаһандық және өңірлік мәселелері, Қазақстанның бастамалары. СНВ-1 шартына Лиссабон хаттамасы (1992). ҚР-ның ядролық қаруды таратпау туралы шартқа (ЯҚТШ/ДНЯО) қосылуы, ядролық қарусыз мәртебе бойынша міндеттемелер. Халықаралық ядролық сынақтарға қарсы іс - қимыл күні (29 тамыз) - Қазақстанның БҰҰ АҚ 64-ші сессиясындағы бастамасы.

ҚР-ның БҰҰ-дағы өңірлік және халықаралық дағдарыстар мәселелері жөніндегі ұстанымы. «Ауған мәселесін шешу жөнінде шаралар қабылдау туралы» БҰҰ-дағы қазақстандық ұсыныстар. Қазақстанның БҰҰ-ны реформалау мәселесіндегі ұстанымы.

БҰҰ жанындағы ҚР-ның Нью-Йорк пен Женевадағы тұрақты өкілдігі. Қазақстанның БҰҰ органдарымен, мамандандырылған мекемелерімен, бағдарламаларымен көпжақты ынтымақтастығы. Қазақстанның БҰҰ Бас комитеттері мен комиссияларының жұмысына қатысуы.

3-тақырып. Қазақстан Республикасының ЕҚЫҰ және НАТО-мен қарым-қатынасы

Қазақстан-СБСЕ/ОБСЕ мүшесі. СБСЕ/ОБСЕ жаңа мүшелеріне үйлестірілген көмек бағдарламасы. ЕҚЫҰ-ның Будапешттегі 1993 жылғы саммитінің қорытындысы. ЕҚЫҰ мен Қазақстанның бірлескен іс-қимыл бағдарламасы. Сенімді нығайту шаралары. Вена құжаттары: ВД-92 және ВД-94. «Жан-жақты қауіпсіздік» тұжырымдамасы аясындағы ҚР мен ЕҚЫҰ ынтымақтастығы. Қазақстан және еуразиялық қауіпсіздік тұжырымдамасы. Ауғанстанды қалпына келтіру бойынша Қазақстандық гуманитарлық көмек бағдарламасы.

Экологиялық қауіпсіздік. Экономикалық қауіпсіздік және ынтымақтастық. Гуманитарлық саладағы ынтымақтастық. Қазақстан және БДИПЧ / ЕҚЫҰ демократиялық реформалар мен адам құқықтарын ілгерілету жөніндегі. Омбудсманның ҚР-дағы қызметі. Қазақстандағы сайлау процесі және ЕҚЫҰ бақылаушылары. Гендерлік теңдік.

Астанадағы ЕҚЫҰ Орталығының қызметі. Қазақстанның Венада ЕҚЫҰ-дағы өкілдігі. Қазақстан ЕҚЫҰ төрағаларының «Үштігінде» (2009-2011). 2010 жылы ҚР ЕҚЫҰ-ға төрағалық ету бағдарламасы ЕҚЫҰ-ның барлық кеңістігінің қауіпсіздігі үшін жауапкершілікті бөлу. Астанадағы ЕҚЫҰ саммиті (2-3 желтоқсан 2010). «Қауіпсіздік қоғамдастығына барар жолда» Астана декларациясы.

XXI ғасырдағы НАТО саясаты мен стратегиясы. Қазақстан мен НАТО арасындағы қатынастарды дамыту. ҚР еуроатлантикалық әріптестік Кеңесіне (СЕАП) кіруі. «Бейбітшілік жолындағы серіктестік» бағдарламасы (БЖС/ ПВМ) және Қазақстанның міндеттемелері. 1996 жылы НАТО желісі бойынша серіктестікті үйлестіру тобында Қазақстан Республикасының кеңсесінің ашылуы (Монсе, Бельгия). Қазақстанның НАТО-дағы өкілдігінің ашылуы. Брюссельдегі НАТО жанындағы ҚР миссиясы (1998). ҚР мен НАТО ынтымақтастығының шарттық-құқықтық базасын кеңейту. НАТО әскери оқу орындарында әскери ынтымақтастық және оқыту. «Центразбат» бірлескен өңірлік оқу-жаттығуы.

Қазақстан мен ПИМ төтенше жағдайларда іс-қимылдарды жоспарлау бойынша. Экологиялық ынтымақтастықты жандандыру. ҚР - ның НАТО-ның «Ғылым - бейбітшілік үшін» бағдарламасымен ынтымақтастығы. НАТО мен Қазақстан Республикасы ынтымақтастығының басымдықтары мен перспективалары.

4-тақырып. Қазақстан және өңірлік ұйымдар

Қазақстан және Ислам ынтымақтастығының ірі үкіметаралық мұсылман халықаралық ұйымы (ИБҰ/ОИС). Ұйымға кіру процесі (1995). ҚР сыртқы саясатындағы ислам факторы. Өзара мүдделер. Жоғары басшылардың ресми сапарлары мен кездесулері. Қазақстанның ИБҰ саммиттерінің жұмысына қатысуы (1997,2000). ИБҰ СМИД шешімдеріндегі Арал теңізі мен Семей ядролық полигонының проблемалары (қарарлар). Қазақстан діни бостандықты қорғау саласындағы көшбасшылардың бірі ретінде. Әлемдік және дәстүрлі діндердің съездері.

ИБҰ қаржы құрылымдарымен ынтымақтастықты дамыту.

Ынтымақтастықтың перспективалық бағыттары. ИБҰ-ның жаңа Жарғысы, Дакар

(2008). Қазақстанның ИБҰ СМИД-ке төрағалығы (2011), ИБҰ үшін жаңа тетік. «Өркениеттер диалогы». ИБҰ СМИД-тің Астанадағы 38-ші сессиясы, ҚР ұйымды (ИБҰ) қайта

атау және ұйымның жаңа эмблемасы жөніндегі бастамасы. Қазақстанның ИЫҰ-дағы өңірлік қауіпсіздік жүйесін нығайтуға қосқан үлесі. 2015 жылға арналған бағдарлама: Алматы қаласы – «ислам мәдениетінің астанасы».

Халықаралық және өңірлік экономикалық ұйымдармен байланыстарды дамыту. Сыртқы саясатты «экономизациялауға» бетбұрыс Қазақстан - ТАСИС техникалық көмегін алушы. ОА елдерінің экономикасы үшін БҰҰ-ның арнайы өңірлік бағдарламасы (СПЕКА). ЭСКАТО өңірі елдерінің экономикалық интеграциясы мақсатында Орталық Азия үшін бірлескен бағдарлама.

Қазақстанның ДСҰ-ға кіруі жөніндегі келіссөздер процесі.

Қазақстанның экономикалық ынтымақтастық ұйымына кіруі (1992). Ынтымақтастықты дамытудың негізгі бағыттары. Қазақстан мен ЭЫҰ ынтымақтастығының перспективалары.

Халықаралық қаржы ұйымдарымен ынтымақтастық. Қазақстан-Халықаралық валюта қорының мүшесі (ХВҚ, 1992). Жүйені қайта құруды қаржыландыру бағдарламасы (1993). "Стэнд-бай" резервтік кредиттері туралы келісімдер (1994, 1995). ХВҚ кеңейтілген несиелеу бағдарламасы (1996). ХВҚ алдындағы міндеттемелерді өтеу (2000).

Дүниежүзілік банктің Қазақстан Үкіметімен әріптестігі, негізгі бағыттары. Қазақстан және Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі. (ХҚДБ). Қазақстан-Еуропалық Қайта Құру және даму банкінің (ЕҚДБ, 1993), Азия даму банкінің (АДБ, 1994) мүшесі. Қазақстандағы ЕҚДБ және АДБ қызметінің негізгі бағыттары. ЕҚДБ мен АДБ Қазақстанға қаржылық және техникалық көмек (1994-2000). Шағын және орта бизнесті дамыту. Қазақстан-Ислам Даму Банкінің мүшесі. ИДБ өңірлік өкілдігінің Қазақстандағы мекемесі және қызметі (1996).

5 - тақырып. Қазақстан және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы (ТМД)

Қазақстан және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығын қалыптастыру. Алматы декларациясы және ТМД білімі (1991). ТМД даму кезеңдері мен жолдары. Қатынастардың құқықтық негізін қалыптастыру. ТМД-ның құқықтық табиғаты. Посткеңестік кеңістіктегі интеграциялық процестердің ерекшелігі. Астанадағы ТМД саммиті (2004). Н. Назарбаевтың Достастықты реформалау туралы ұсынысы, Қазақстан бағдарламасы. ҚР ТМД қызметінің жаңа қағидаты туралы бастамасы, «бір жыл-бір тақырып» (2007).

ТМД мемлекеттерінің интеграциясының экономикалық аспектілері. Кеден одағы және ТМД-ның Бірыңғай экономикалық кеңістігі идеясы (1999). ТМД Ұжымдық қауіпсіздік жүйесін қалыптастыру. ТМД-ны одан әрі дамыту тұжырымдамасы. ЕурАзЭҚ-тың Еуразиялық экономикалық қоғамдастығын құру процесі).

6-тақырып. Қазақстанның Ресей Федерациясымен, Украинамен және Беларусь Республикасымен қарым-қатынасы

Қатынастардың шарттық-құқықтық негізін қалыптастыру. Қарым-қатынастың қалыптасуы: кезеңдері. ҚР мен РФ арасындағы достық, ынтымақтастық және өзара көмек туралы негізгі шарт. Тату көршілік принциптері. Саяси ынтымақтастық. В. Путин мен Д. Медведевтің президенттік кезеңіндегі қатынастарды тереңдету. ҚР (Астрахань) және РФ (Орал) консулдықтарының маңызы.

ТМД шеңберіндегі екіжақты қатынастар. Мемлекеттік шекара режимін белгілеу. Экономикалық және сауда ынтымақтастығы салалары. Қазақстан-Ресей қатынастарындағы Каспий мәселесі. Энергетикалық мәселелер. Байқоңыр мәртебесі туралы мәселені реттеу. Әскери-саяси және әскери-техникалық ынтымақтастық. Қазақстан мен Ресей өңірлерінің шекара маңындағы ынтымақтастығы. Мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық. Қазақстан мен Ресей ЕурАзЭҚ-та. Батыс Қытай - Батыс Еуропа көлік дәлізінің құрылысы. Ресеймен шекаралық ынтымақтастық. Траншекаралық өзендер мәселесі. Атом саласындағы қазақстан-ресей бірлескен энергетикалық жобалары.

Көлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту жөніндегі бірлескен жобалар. Ынтымақтастық перспективалары.

Қазақстанның Украинамен және Беларусь Республикасымен қарым-қатынасы. Екіжақты ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық негізі. Экономикалық ынтымақтастық. Мұнай-газ саласында, әскери-техникалық және ғарыш облыстарында екіжақты қатынастарды дамыту. Гуманитарлық-мәдени ынтымақтастық. Қазақстандағы украин диаспорасы және Украинадағы қазақ диаспорасы. Білім беру саласындағы өзара іс-қимылды кеңейту.

Қазақстан мен Беларусь арасындағы саяси және мемлекетаралық ынтымақтастық мәселелері, шарттық-құқықтық базаны ресімдеу. Жоғары деңгейдегі байланыстар. Қазақстан мен Беларусь

ТМД, ЕурАзЭҚ және экономикалық ынтымақтастық аясында. Еркін сауда келісімі. Кеден одағын қалыптастыру. Қазақстан мен Беларусь арасындағы өнеркәсіптік ынтымақтастық мәселелері. Ауыл шаруашылығы саласындағы қатынастарды дамыту. ҚР мен РБ арасындағы Әскери ынтымақтастық. Мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық. Қазақстандағы Беларусь диаспорасы. Екі елдің жастар саясаты.

7-тақырып. Қазақстанның Орталық Азия (ОА) және Закавказье республикаларымен өзара қарым-қатынасы

Қазақстанның ОА-дағы рөлі. ОА республикаларымен қарым-қатынастағы ҚР негізгі міндеттері. Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасы. ОА елдеріндегі экономикалық реформалардың деңгейлері мен қарқынындағы айырмашылықтар. Екіжақты сауда-экономикалық ынтымақтастықтың негізгі бағыттары. Үш мемлекеттің кеден одағы. Орталық Азиядағы қауіпсіздік мәселесі. Гуманитарлық және мәдени салалардағы ынтымақтастық.

Қазақстан мен Өзбекстан Ұлы Жібек жолын жаңғырту жобасында, Еуропа - Кавказ - Азия (ТРАСЕКА) көлік дәлізінің жобасы. Қазақстандық дипломатия және Өзбекстанмен мемлекеттік шекараны делимитациялау. Өзбекстандағы қазақ диаспорасы.

Қазақстан мен Қырғызстан қатынастары. Екіжақты қатынастардың саяси-құқықтық базасы. Екіжақты ынтымақтастықтың принциптері, бағыттары мен кезеңдері. Сауда-экономикалық және ғылыми-техникалық байланыстар. Шу және Талас өзендеріндегі мемлекетаралық пайдаланудағы су шаруашылығы құрылыстары, мәселелері, шешімдері. Су-энергетикалық консорциум құру идеясы. Әскери саладағы ынтымақтастық. Аймақтағы экологиялық қауіпсіздік. Гуманитарлық және мәдени салалардағы бірлескен қызмет.

Қазақстан мен Тәжікстан қатынастары. Қазақстанның тәжікаралық диалог орнату және азаматтық соғысты тоқтату жөніндегі келіссөздердегі рөлі. Қатынастардың саяси-құқықтық базасы. Әскери саладағы ынтымақтастық және шекараны қорғау мәселесі. Қазбаттың тәжік-ауған шекарасын қорғауға қатысуы. Қазақстандағы Тәжікстан мен Ауғанстаннан келген босқындар мәселесі. Тәжікстан және Ауғанстандағы жағдайды реттеу (2001).

Қазақстанның Түркіменстанмен қарым-қатынасы. Екіжақты қатынастардың принциптері мен негізгі бағыттары. Мемлекеттік шекараны делимитациялау туралы мәселе. Аралдың экологиялық жүйесін қалпына келтіру бойынша күш-жігерді біріктіру. Каспийдің екіжақты қатынастардағы мәселелері. Мұнай-газ өнеркәсібі, энергетика, көлік, байланыс және коммуникациялар саласындағы ынтымақтастық. Шикізатты, табиғи газды өзара жеткізу. Бірлескен жол құрылысы.

Қазақстан және Закавказье республикалары. Әзірбайжан, Грузия және Арменияның Закавказье аймағындағы рөлі. Каспий теңізінде мұнай өндіру және тасымалдау мәселесі. Қазақстанның еуроазиялық көлік дәлізін (ТРАСЕКА) құруға қатысуы. Транскавказ көлік дәлізінің маңызы.

Қазақстан мен Әзірбайжанның экономикалық және саяси мүдделері. Екіжақты қатынастарды ресімдеудің шарттық-құқықтық процесі. Екі ел арасындағы экономикалық ынтымақтастық деңгейі. Мұнай-газ саласындағы және энергия ресурстарын тасымалдаудағы ынтымақтастық.

Мұнай және газ саласындағы ынтымақтастық, қазақстандық мұнайды Грузияның Қара теңіз порттарына және Джейхан түрік портына тасымалдау туралы мәселе. Қазақстан және "Баку-Тбилиси-Джейхан" жобасы. Каспий теңізінің құқықтық мәртебесін анықтаудағы екі елдің ұстанымы. Мәдени ынтымақтастық.

Қазақстан мен Грузия арасындағы дипломатиялық қатынастар. Экономикалық ынтымақтастықты дамыту. Мәдениет, білім беру, денсаулық сақтау, қоршаған орта саласындағы ынтымақтастық. Армениямен қарым-қатынастағы Қазақстанның мүдделері. Арменияның Орталық Азиядағы сыртқы саясаты. Өзара байланыстардың өсуін тежейтін факторлар. Сауда-экономикалық және гуманитарлық серіктестік. Қазақстандағы армян диаспорасының рөлі.

8-тақырып. Қазақстанның оңтүстік және Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттерімен қарым-қатынасы

Қазақстанның Үндістанмен және Пәкістанмен қарым-қатынасын дамыту. Саяси-дипломатиялық қатынастар орнату, саяси келіссөздер, елдік ерекшеліктер. Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасын қалыптастыру. Азия қауіпсіздігі мәселелері, Оңтүстік Азия аймағындағы ядролық фактор және Қазақстанның ұстанымы. Кашмир мәселесі және Қазақстанның ұстанымы. Қазақстан-Үндістан қатынастарының бағыттары. Сауда-экономикалық

ынтымақтастық. Қазақстанның ЭЫҰ шеңберінде Үндістанмен және Пәкістанмен ынтымақтастығы. ҚР Пәкістан Ислам Республикасымен қарым-қатынасы. ҚР мен Пәкістан арасындағы қарым-қатынас қағидағтары туралы Декларация.

Қазақстанның Үндістанмен және Пәкістанмен қарым-қатынасындағы білім, ғылым және мәдениет саласы. Ауғанстан ҚР сыртқы саясатында.

Қазақстан мен Қытай арасындағы қатынастарды дамыту. Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасы. Қазақстан мен Қытайдың БҰҰ-дағы, АӨСШК-дағы қауіпсіздік мәселелері бойынша ынтымақтастығы. ШЫҰ аясындағы әскери-саяси ынтымақтастық. СУ АР-дағы этникалық сепаратизм мәселесі, Қазақстанның ұстанымы.

Қазақстан және Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттерінің өңірлік форумдары. Қазақстанның оңтүстік-шығыс Азиядағы сыртқы саясатының ерекшеліктері. Қазақстанды Оңтүстік-Шығыс Азиядағы интеграциялық процестерге тарту мәселесі.

Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасы. Қарым-қатынастың негізгі бағыттары мен принциптері. ҚР-ның өңірлік форумдар жұмысына қатысуы. Инвестициялық ынтымақтастық. Сауда-экономикалық байланыстарды жандандыру. АСЕАН елдері және Қазақстанның сыртқы нарықтарға шығуы. Жаңа технологиялар, ғарыш кеңістігін игеру саласындағы ынтымақтастық.

Қазақстанның оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі сыртқы саяси қызметі. Қазақстан-жапон қатынастары. Қазақстанның Корея Республикасымен қарым-қатынасы. ҚР мен Кореяның халықаралық ұйымдардағы өзара іс-қимылы. Қазақстанның екі корей мемлекетімен ынтымақтастығының болашағы. Қазақстанның Малайзиямен, Вьетнаммен, Индонезиямен, Таиланд Корольдігімен, Сингапурмен қарым-қатынасын дамыту. Моңғолиямен достық қарым-қатынасты кеңейту. Моңғолиядағы этникалық қазақтар мәселесі. Репатриацияның шарттық-құқықтық базасы.

Орта және Таяу Шығыстағы Қазақстанның сыртқы саясаты

Орта және Таяу Шығыс мемлекеттері Қазақстанның сыртқы саяси мүдделері саласында. Өңірдегі қазақстандық дипломатияның басым міндеттері. Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасын дамыту.

Қазақстан-түрік ынтымақтастығы, даму кезеңдері. Екіжақты сауда-экономикалық қатынастар. Қазақстандық мұнайды Түркия аумағы арқылы тасымалдау перспективалары. Каспийдің заңды мәртебесі мәселесі. Қауіпсіздік және халықаралық терроризмге қарсы күрес мәселелері. Түркия және оның ЕҚЫҰ, ЭЫҰ, ИЫҰ-да Қазақстанның мүдделерін ілгерілетуі. АӨСШК бастамаларын қолдау. Мәдени-гуманитарлық саладағы ынтымақтастық.

Қазақстан-Иран қатынастары. Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы қатынастарды нығайтудың жаңа кезеңі. Сауда-экономикалық ынтымақтастық. Мұнай өндіру, өңдеу және тасымалдау, өнеркәсіп, құрылыс, сауда, банк дела, ауыл шаруашылығы саласындағы ынтымақтастық. Каспий мәселесін шешу бойынша Қазақстан мен Иранның ұстанымы.

9 -тақырып. Орта және Таяу Шығыстағы Қазақстанның сыртқы саясаты

Орта және Таяу Шығыс Қазақстанның сыртқы саяси мүдделері саласында. Өңірдегі қазақстандық дипломатияның басым міндеттері. Ынтымақтастықтың шарттық-құқықтық базасын дамыту.

Қазақстан-түрік ынтымақтастығы, даму кезеңдері. Екіжақты сауда-экономикалық қатынастар. Қазақстандық мұнайды Түркия аумағы арқылы тасымалдау перспективалары. Каспийдің құқықтық мәртебесі мәселесі қауіпсіздік және халықаралық терроризмге қарсы күрес мәселелері. Түркия және оның ЕҚЫҰ, ЭЫҰ ИЫҰ-да Қазақстанның мүдделерін ілгерілетуі АӨСШК бастамаларын қолдау. Мәдени-гуманитарлық саланың ынтымақтастығы.

Қазақстан-Иран қатынастары. Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы қатынастарды нығайтудың жаңа кезеңі.

Сауда-экономикалық ынтымақтастық. Мұнай өндіру, өңдеу және тасымалдау, өнеркәсіп, құрылыс, сауда, банк дела, ауыл шаруашылығы саласындағы ынтымақтастық. Каспий мәселесін шешу бойынша Қазақстан мен Иранның ұстанымы.

10 – тақырып. Араб әлемімен қарым-қатынас

Қазақстанның араб әлемімен жақындасуын анықтайтын факторлар. ҚР және Израиль Мемлекеті. Израильмен және Палестинамен қарым-қатынастағы ҚР сыртқы саясатының

ерекшелігі. Таяу Шығысты реттеу мәселесіндегі қазақстандық дипломатия. Ислам факторы. Қазақстанның араб елдерімен қарым-қатынасының ерекшелігі.

Қазақстанның Мағриб пен Парсы шығанағының араб мемлекеттерімен қарым-қатынасын орнату. Шарттық қатынастардың ерекшелігі.

Қазақстанның Египет Араб Республикасымен (АРЕ) қарым-қатынасы. Ынтымақтастықтың шарттық базасы. Сауда-экономикалық байланыстар. Екі елдің мәдени-гуманитарлық байланыстары. Халықаралық ұйымдар аясындағы Қазақстан мен Египеттің саяси өзара іс-қимылы.

Қазақстанның Сауд Арабиясы Корольдігімен қарым-қатынас деңгейі. Қазақстанның КСА-мен өңірлік мәселелер бойынша саяси байланыстары. Таяу Шығыстағы бейбітшілік процесін қолдау. Ынтымақтастықтың негізгі бағыттары. Қазақстандағы Сауд бизнесі.

Қазақстан мен Израиль Мемлекетінің екіжақты байланыстарын дамытудың негізгі бағыттары. Саяси және гуманитарлық байланыстардың ерекшеліктері. Сауда және экономикалық қатынастар. Палестина мәселесі бойынша Қазақстанның ұстанымы.

Қазақстанның Иордания, Ливия, Марокко, Тунис және Ливанмен қарым-қатынасын дамыту. Кувейт, Бахрейн, Оман, Катар ҚР сыртқы саясатында. ИЫҰ, ЛАГ, БАӘ шеңберіндегі Қазақстанның өзара іс-қимылы. Қарым-қатынас перспективалары.

11-тақырып. Қазақстанның АҚШ, Канада және Латын Америкасымен қарым-қатынасы

ҚР сыртқы саясатының американдық бағыты, жалпы сипаттамасы, ерекшелігі. ҚР мен АҚШ арасындағы қатынастарды дамытудың негізгі кезеңдері. АҚШ-тың Қазақстанға саяси-экономикалық қызығушылығы. Стратегиялық серіктестік. Негізгі құжаттар. Ядролық қауіпсіздік және қарусыздану саласындағы ынтымақтастық (ЯҚҚЫ). АҚШ және АӨСШК бақылаушы мәртебесі. Әскери-саяси ынтымақтастық. НАТО шеңберінде өңірлік тұрақтылықты қамтамасыз ету және халықаралық терроризмге қарсы күрес.

ҚР Сыртқы экономикалық қызметіндегі ынтымақтастық және ('111л АҚШ-тың ҒЗИ МК-ға кіру мәселесіндегі техникалық көмегі) АҚШ-тың ҚР-дағы білім беру бағдарламалары. ЮСАИД ҚР-да.

Қазақстан-Канада қатынастары. ҚР мен Канада арасындағы Ынтымақтастық қағидаттары туралы декларациялар (1995). Сауда-экономикалық және мұнай ынтымақтастығы. ҚР-дағы канадалық корпорациялар. Бірлескен инвестициялық жобалар. НАТО-ның «Бейбітшілік жолындағы Серіктестік» бағдарламасы аясындағы ынтымақтастық.

Қазақстан үшін Латын Америкасы елдерін экономикалық және саяси реформалау тәжірибесі. Қазақстан - Америка мемлекеттері Ұйымының (АМҰ) бақылаушысы. Қазақстанды Америкааралық даму банкі - АДБ бағдарламалары мен жобаларына қосу.

Латын Америкасы елдерімен дипломатиялық қатынастардың ерекшелігі. Қазақстанның Куба, Мексика, Колумбия, Аргентина, Уругвай, Чили, Бразилия, Панама, Венесуэла, Коста-Рикамен қарым-қатынасы. Парламенттік байланыстар. Жоғары технологиялар саласы. Латын Америкасы елдерімен сауда, экономика, қаржы және мәдениет саласындағы көпжақты ынтымақтастық шеңберінде даму перспективасы.

12 -тақырып. Қазақстан және Еуропалық Одақ

ҚР сыртқы саясатының еуропалық бағыты, сипаттамасы. ЕО-мен қарым-қатынастағы ҚР, кезеңдері, нәтижелері. Қазақстанға қатысты Еуропа елдерінің мүдделерінің гетерогенділігі. ТМД республикаларымен және Қазақстанмен шарттық-құқықтық базаны құру процесінде олардың шарттары мен талаптары.

КЕС өкілдігінің қызметі. Қазақстан мен ЕО арасындағы шарттық қатынастар. Сыртқы экономикалық байланыстарды дамыту. ЕО мен ҚР арасындағы серіктестік және ынтымақтастық туралы келісім (ЫСК, 1995). Парламентаралық байланыстар. ЕО-ҚР ірі сауда-экономикалық серіктесі. ЕО-мен қарым-қатынастағы ең қолайлы Режим. ЕО-ның Қазақстанға қатысты инвестициялық саясаты. ҚР энергетика секторындағы ЕО мүдделері.

Бірлескен жобалар, оларды іске асыру. Қазақстандағы «ТАСИС» еуропалық бағдарламасы. «ҚР-ЕО» комитеті. «ИНОГЕЙТ» және «ТРАСЕКА» транзиттік магистралінің жобасы. Қазақстандағы «ИНТАС», «TEMPUS» бағдарламалары. ЕО мен ҚР арасындағы Есірткіні бақылау бойынша өзара іс-қимыл. Қазақстандағы Еуропа күндері аясындағы жыл сайынғы іс-шаралар.

Еуропалық Одақ және Орталық Азия: Жаңа серіктестік стратегиясы. ҚР Президенті Н.

Назарбаевтың «Еуропаға жол» бағдарламасы.

Қазақстанның Германиямен, Франциямен, Ұлыбританиямен және Бенилюкс мемлекеттерімен қарым-қатынасы. Қазақстанның Орталық және Оңтүстік Еуропа елдерімен қарым-қатынасы.

13-тақырып. Қазақстанның Балтық, Скандинавия және Шығыс Еуропа елдерімен қарым-қатынасы

Қазақстанның сыртқы саясатындағы Балтық елдері. Балтық өңірі елдерімен ынтымақтастықты тереңдету, шарттық-құқықтық базаны кеңейту. Елшіліктердің ашылуы. Қазақстан мен Латвия арасындағы экономикалық мүдделер мен ынтымақтастық. Қазақстан мен Эстония арасындағы өзара түсіністік және ынтымақтастық туралы шарт. Транзит туралы сұрақ

Балтық елдерінің теңіз порттары арқылы қазақстандық жүктерді тасымалдайды. Литва порттарын қазақстандық жүктерді өңдеу және тасымалдау үшін пайдалану. Балтық елінің астық, шикізат және қара металлургия өнімдерін жеткізу.

Қазақстан және Солтүстік Еуропа елдері. Ынтымақтастық перспективалары.

Шығыс Еуропа ҚР сыртқы саясатында. Ынтымақтастықты дамытудың негізгі бағыттары. Дипломатиялық қатынастар. Венгриямен, Польшамен, Чехиямен, Болгариямен, Румыниямен және т.б. серіктестіктердің құқықтық базасы өзара бастамаларды қолдау. Екіжақты және көпжақты байланыстарды дамыту. Қазақстанмен тауар айналымы және бірлескен кәсіпорындар. Транзиттік мемлекеттердің тәжірибесі, ЦВЕ нарықтық қатынастарының үлгілері және Қазақстан үшін демократияландыру процесі. Қазақстанмен жақындасудағы поляк, румын диаспораларының рөлі.

14-тақырып. Қазақстанның өңірлік қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі бастамалары

Қазақстан өңірлік Ұжымдық қауіпсіздік жүйесінің құрамдас бөлігі ретінде. Жаппай қырып-жою қаруын таратпау мәселесіне Қазақстанның көзқарастары. Қазақстанның ядролық мемлекеттермен қарым-қатынасының ерекшелігі. Азиядағы профилактикалық дипломатия.

ҚР және ядролық қарусыздану мәселелері бойынша ұстанымын анықтау. Қазақстандағы ядролық қарусыздану процесі. Әскери-өнеркәсіптік кешенді (ӘӨК) конверсиялау. Халықаралық қатынастардағы Семей ядролық полигоны.

Азиядағы өзара іс-қимыл және Сенім Шаралары жөніндегі кеңес (АӨСШК). АӨСШК жүзеге асыру кезеңдері мен механизмі. Қазақстан және ҰҚШҰ. Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт (БЖК). Қару-жаракты бақылау, қарусыздану және жаппай қырып-жою қаруын таратпау. ҰҚШҰ Үйлестіру кеңесі. Ішкі істер, Ұлттық қауіпсіздік, шекара, кеден қызметтері күштерінің қатысуымен жедел іс-шаралар өткізу. "Канал" аймақтық есірткіге қарсы операциясы. Қазақстан Жедел әрекет етудің ұжымдық күштерін құруда (ЖӘҰК, 2009). Қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі дипломатияның рөлі мен маңызы.

Қазақстан және Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ).

ШЫҰ және Қазақстанның субөңірлік әріптестік шеңберіндегі өзара іс-қимылы. ШЫҰ-дағы Қазақстанның мүдделері, басты міндеттері. ҚР және ШЫҰ аясындағы екіжақты қатынастар. Қазақстанның ШЫҰ-дағы өңірлік қауіпсіздік жүйесін нығайтуға қосқан үлесі. Шанхай Ынтымақтастық Ұйымына мүше мемлекеттердің қорғаныс министрлерінің кеңесі (Астана, 2011). ШЫҰ төрағасы ретіндегі Қазақстанның басымдықтары (2011).

Тақырып 15. Экологиялық проблемалар, Каспий өңірі және қазақстандық дипломатия

Қазақстанның экологиялық жағдайы. ҚР экологиялық қауіпсіздік және тұрақты даму тұжырымдамасы. Экологиялық қауіпсіздік ұлттық қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі ретінде. Экологиялық бағдарлама. Рио-де-Жанейра қоршаған орта және даму декларациясының принциптері. БҰҰ күн тәртібінің ХХІ ғасырға арналған басым бағыттары. Жаһандық климаттың өзгеруі мәселелері (Йоханнесбург, Оңтүстік Африка, 2002).

ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығы. Ластану мәселесі. Су ресурстары мәселесі. ҚР сыртқы саясатындағы Арал экологиялық апаты. Қазақстанның шөлейттенуге қарсы күрес жөніндегі халықаралық конвенцияға қатысуы, оны ратификациялау. БҰҰ-ның «Каспий теңізі» бастамасы. ОА-дағы Биоәртүрлілікті қорғау мәселесі. Халықаралық ұйымдардың жобалары.

Каспий туралы мәселе бойынша Қазақстанның сыртқы саясатының стратегиялық сипаты.

Қазақстан және Әзірбайжан, Ресей, Түрікменстан және Иранның Каспий теңізінің құқықтық режимі туралы ұстанымдары. Қарама - қайшылықтар мен жақындасу. Каспий теңізі өңірінің көмірсутек шикізатының ресурстары және әлемдік державалардың мүдделері.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Нуртазина Н.А. Внутренняя и внешняя политика Республики Казахстан. Учебное пособие. – Алматы, 2015
2. Попов В.И. Современная дипломатия. – М., 2016
3. Арыстанбекова А.Х. Глобализация мировой политики. - Алматы, 2017
4. Внешняя политика Республики Казахстан. Учебник для вузов / колл, авторов под ред. К.И.Байзаковой. - Алматы 2007

Қосымша:

1. Абдулина А.Т. Курс лекции по истории международных отношений в новейшее время (1917 – начало 2010-х гг.) Алматы, 2015
2. Кувалдин В.Б. Глобальный мир: экономика, политика, международные отношения: учебное пособие - М.: 2009
3. Современные международные отношения и мировая политика / отв.ред. проф. А. В. Торкунов. М.: 2016
4. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Алматы
5. "Қазақстан Республикасының дипломатиялық қызметі туралы" 2002 жылғы 7 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңы.
6. "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" 2005 жылғы 30 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңы.
7. "Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы" 2012 жылғы 6 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы.
8. "Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау Жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 18 маусымдағы № 827 Жарлығы.
9. "Қазақстан Республикасының Әскери доктринасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2011 жылғы 11 қазандағы № 161 Жарлығы.
10. Мемлекет Басшысының 2012 жылғы 14 желтоқсандағы "Қазақстан-2050" Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты" атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2012 жылғы 18 желтоқсандағы № 449 Жарлығы.
11. Қазақстан Республикасы Президентінің 1999 жылғы 27 қыркүйектегі № 217 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Консулдық жарғысы.
12. "Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі туралы Ереже" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 28 қазандағы № 1118 қаулысы.
13. Қазақстан Республикасының 2014 – 2020 жылдарға арналған сыртқы саясат тұжырымдамасы
14. Қазақстан Республикасының 2021 – 2025 жылдарға арналған сыртқы саясат тұжырымдамасы

Contents of the Comprehensive Exam Program in the discipline "International Law"

The program of the course "International Law" covers 16 unites:

- UNIT 1. MODERN INTERNATIONAL LAW AS A SPECIAL SYSTEM OF LAW AND ITS CONTENT.
- UNIT 2. HISTORY OF INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL LEGAL SCIENCE.
- UNIT 3. THE SOURCES OF INTERNATIONAL LAW
- UNIT 4. PRINCIPLES OF INTERNATIONAL LAW
- UNIT 5. SUBJECTS OF INTERNATIONAL LAW
- UNIT 6. LEGAL STATUS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS. THE UN AS A UNIVERSAL INTERNATIONAL ORGANIZATION

UNIT 7. TERRITORY AND INTERNATIONAL LAW
UNIT 8. INTERNATIONAL MARITIME AND RIVER LAW
UNIT 9. INTERNATIONAL AIR LAW.
UNIT 10. INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL LAW.
UNIT 11. INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW.
UNIT 12. COOPERATION OF STATES IN THE FIGHT AGAINST CRIME.
UNIT 13. DIPLOMATIC LAW.
UNIT 14. CONSULAR LAW.
UNIT 15. PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN INTERNATIONAL LAW
UNIT 16. INTERNATIONAL ECONOMIC LAW

UNIT 1. MODERN INTERNATIONAL LAW AS A SPECIAL SYSTEM OF LAW AND ITS CONTENT.

International Law. The subject of international law. Nature and Scope. Regulations forming methods. Legal subjects. The way of regulation implementation. The features of international law. The relationship of Public International Law and Private International Law. The functions of Public International Law.

UNIT 2. HISTORY OF INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL LEGAL SCIENCE.

Evolution of International Law. The features of international law during the Ancient World. The features of international law of the Middle Ages. The features of classical international law. Effect of the World Wars. Recent Developments.

UNIT 3. THE SOURCES OF INTERNATIONAL LAW

The Vienna Convention on the Law of Treaties (1969). An international treaty as the main source of international law. The concept of international custom. The significance of International conferences and meetings acts. The resolutions of international organizations. The significance of the doctrine of international law.

UNIT 4. PRINCIPLES OF INTERNATIONAL LAW

The classification of the basic principles of international law. The principle of peaceful coexistence of States. The basic principles of ensuring peace and international security. The main principles of international cooperation between States. The basic principles of protecting the rights of people and nations.

UNIT 5. SUBJECTS OF INTERNATIONAL LAW

The concept and types of subjects of international law. The concept of international legal capacity. The international legal capacity of State. The international legal capacity of peoples and nations. The international legal capacity of international organizations. The international legal capacity of state-like formations.

UNIT 6. LEGAL STATUS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS. THE UN AS A UNIVERSAL INTERNATIONAL ORGANIZATION

The concept of the law of international organizations. The types of international organizations. The procedure of international organizations establishing. The legal nature of international organizations. The legal status of the United Nations, its specialized agencies.

UNIT 7. TERRITORY AND INTERNATIONAL LAW

Solving territorial problems in international relations. The main types of legal regime of spaces: state territory; international spaces; areas with a mixed legal regime. State territory. Delimitation of the territories of states. state borders. Territory and borders of Kazakhstan. Legal regime of international rivers. International terrestrial spaces. The open sea and the airspace above it. The seabed and its subsoil. Spaces with a mixed legal regime. Continental shelf. Legal regime of the Arctic. Outer space and celestial bodies as public objects.

UNIT 8. INTERNATIONAL MARITIME AND RIVER LAW

The concept of international maritime law. Codification of international maritime law. Inland sea waters. Territorial waters. Legal regime of the territorial sea. Contiguous zone: concept and legal regime. Legal regime of the open sea. Issues of the international legal regime of the Caspian and Aral Seas. Accession of Kazakhstan to international conventions on the law of the sea. Economic zone. continental shelf. International legal issues of research and use of the seabed and its subsoil. International legal issues of marine environment protection. Rules for the use of the waters of international rivers (Helsinki, 1966). Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Rivers (Helsinki, 1992).

UNIT 9. INTERNATIONAL AIR LAW.

The concept of international air law. Exclusive and complete sovereignty of states over their airspace. Airspace regime of the Republic of Kazakhstan. Basic international conventions on international air law. Regulation of commercial activities of foreign aviation enterprises. International Civil Aviation Organization (ICAO). Warsaw Convention for the Unification of Certain Rules Concerning International Carriage of Goods, 1929. The International Civil Aviation Organization (ICAO). The Tokyo Convention of 1963. The Hague Convention of 1970. The Montreal Convention of 1971.

UNIT 10. INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL LAW.

International cooperation on environmental issues. Activities of international organizations in the field of environmental protection. Protecting the purity of the world's oceans. Protection of the Earth's atmosphere from harmful effects. Protection of migratory animal species. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, 1973. The danger of global and regional radioactive contamination of the environment as a result of the production, testing and deployment of nuclear weapons. Moscow Treaty on the Prohibition of Testing and Deployment of Nuclear Weapons. Compliance by Kazakhstan with generally recognized norms of international law, recognition of the inalienable rights of citizens to a healthy and favorable environment, the sovereign rights of states to the protection and use of natural resources within their jurisdiction. Bilateral agreements of Kazakhstan on environmental protection. International environmental law. International treaties.

UNIT 11. INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW.

Tasks of international legal regulation of international relations in armed conflicts. Legitimacy of the actions of states exercising self-defense against aggression. Crime of aggression. International armed conflicts and armed conflicts of an international character. Spatial limits of hostilities (theater of war). Neutrality during the war. Acts on the regulation of armed conflicts. Usual rules of war in the history of Kazakhstan. Combatants (fighting). Non-combatants. Legal norms on the means and methods of conducting military operations. Prohibition of certain means of warfare. International humanitarian law.

UNIT 12. COOPERATION OF STATES IN THE FIGHT AGAINST CRIME.

The need for international cooperation in the fight against crime. The spread of criminal offenses that carry an international public danger. The issue of international criminal law. Areas of cooperation. Obligations of states under international treaties to combat crime. Bilateral agreements on legal assistance concluded by the Republic of Kazakhstan with foreign states. Multilateral Convention on the Transfer of Persons Sentenced to Deprivation of Liberty to Serve the Sentence in the State of Which They Are Citizens, 1978. Extradition of criminals. Crime control and international organizations. International Criminal Police Organization (Interpol). Kazakhstan as a member of international organizations to combat crime. Genocide. International criminal tribunals. Piracy.

UNIT 13. DIPLOMATIC LAW.

Definition of diplomacy, expansion of its sphere of influence in the modern world. Kazakhstan and the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961. The concept of diplomatic law. Bodies of foreign relations of states. Foreign bodies of external relations. Diplomatic missions. Agreement. Privileges and immunities. Permanent missions of states to the UN and other international organizations. Privileges of permanent observers to the UN and their staff.

UNIT 14. CONSULAR LAW.

Consular missions. Functions of consular missions. Classes of consuls: consul general, consul, vice consul, consular agent. Consular conventions. Consular privileges and immunities. Purposes, principles of consular service. Opening and activity of consular representations. Functions of consular institutions of Kazakhstan. Accession of Kazakhstan to the Vienna Convention on Consular Relations of 1963 Consular Charter of the Republic of Kazakhstan.

UNIT 15. PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN INTERNATIONAL LAW

The population of the state and its composition. Basic provisions of international law on issues of citizenship. Acquisition and loss of citizenship. Double citizenship. Statelessness. International treaties on issues of citizenship. Legal status of foreigners in the Republic of Kazakhstan. International cooperation on human rights. Major changes in international law on the issue of human rights. International protection of the rights of women and children. International Labor Organization Convention on Harm Conditions. The right of asylum. Convention relating to the Status of Refugees, 1951. The need for Kazakhstan to join the main international legal acts on human rights.

UNIT 16. INTERNATIONAL ECONOMIC LAW

Legal regulation of international economic relations. The system of institutional forms of international economic cooperation. Relationships of bodies and international agencies of the UN systems with communities and other international economic organizations of a regional or specialized nature. Sources of international economic law. Purpose of international economic law. Principles of international economic law. The concept, types of international economic treaties. Legal issues of Kazakhstan's participation in international economic relations.